

Polskie media lokalne na przełomie XX i XXI wieku. Historia – teoria – zjawiska, pod red. Jerzego Jarowieckiego, Artura Paszko i Władysława Marka Kolasy, Kraków 2007, 326 s.

Prezentowana książka stanowi plon konferencji naukowej *Media lokalne w Polsce – piętnaście lat doświadczeń* zorganizowanej w Krakowie w 2005 roku. Nie oznacza to jednak, że jest to tylko pokonferencyjna kronika, ale ciekawy materiał o walorach syntetycznych, który – wobec braku innych odpowiednich publikacji – pełnić może funkcje dydaktyczne.

Choć po 1989 roku ukazało się już kilka podobnych opracowań, to stwierdzić można, że ciągle w tej materii panuje pewien niedosyt, a lokalne środki komunikowania masowego powinny być przedmiotem nieustannych badań i obserwacji. Przemawia za tym nie tylko ich liczebność i zróżnicowanie, ale też fakt, że są one rzeczywistym przekaznikiem polskiej kultury, aktywności obywatelskiej, czy też wskaźnikiem kondycji polskiej gospodarki.

W krakowskiej konferencji uczestniczyli niemal wszyscy polscy medioznawcy zajmujący się problematyką mediów lokalnych oraz wielu dziennikarzy aktywnie zaangażowanych w ich działalność. Reprezentowali oni przede wszystkim Uniwersytet Jagielloński i Akademię Pedagogiczną oraz Uniwersytet Śląski i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Na całość dzieła składa się 15 artykułów oraz Bibliografia obejmująca wybór ważniejszych publikacji, w których po 1989 roku podejmowano tematykę mediów lokalnych. Artykuły podzielone zostały na 7 grup tematycznych: Badania, Historia i współczesność, Socjologia, Ekonomia, Język, Media elektroniczne oraz Regiony.

Dziejami mediów lokalnych zajmowali się przede wszystkim Jerzy Jarowiecki i Sylwester Dziki. Pierwszy z nich w pracy *Badania nad prasą lokalną. Studium przeglądowe* dokonał analizy publikacji dotyczących interesującej go problematyki. Pierwsze teksty, w których wzmiankowano o polskiej prasie lokalnej, umiejscowił już w połowie XIX wieku, choć słusznie zauważył, że szczególnie wiele napisano o niej po 1989 roku.

Historyczną charakterystykę prasy lokalnej odnajdziemy w pracach Sylwestra Dzikiego i Ryszarda Kowalczyka (*Podstawy przeobrażeń ilościowych prasy lokalnej w Polsce po 1989 roku*). Pierwszy z nich analizuje tę prasę z okresu przed transformacją ustrojową, drugi zaś koncentruje swą uwagę na zjawiskach występujących po 1989 roku. Nie dezawuuując osiągnięć Kowalczyka, wypada zauważyć, że bodaj

najlepiej i najbardziej kompetentnie współczesną prasę lokalną zaprezentował jednak Włodzimierz Chorażki. Autor ten od kilkunastu lat zajmuje się tą tematyką. Wiele już na ten temat opublikował, a zamieszczony w książce tekst jego autorstwa *Sytuacja mediów lokalnych w Polsce w III kwartale 2005 roku* bodaj najprecyzyjniej przedstawia polską prasę lokalną w ostatnim okresie.

Jeśli wiedzę o lokalnych mediach klasycznych uznać można za dobrą, czy nawet bardzo dobrą, to nie można tak wysokiej oceny wystawić badaniom nad mediami elektronicznymi. W prezentowanej tu publikacji pisali o nich, co prawda, Tadeusz Skoczek i Jakub Wajdzik, ale nie w pełni udało im się scharakteryzować badane zjawiska. Tadeusza Skoczka interesowała lokalna telewizja, a z racji tego, że pełnił przez kilka lat funkcje wiceprezesa Telewizji Polskiej S.A., skoncentrował swą uwagę na nadawcy publicznym. Dlatego też z jego tekstu niewiele dowiemy się o lokalnych telewizjach komercyjnych czy aktywności sieci telewizji kablowych. Z kolei Jakub Wajdzik przedstawił tematykę radiofonii. O ile można chwalić tego autora za wprawne zaprezentowanie początków interesującego go zjawiska, to przy opisie współczesnej radiofonii lokalnej rodzi się wrażenie pewnego niedosytu. Nie można autorowi postawić zarzutu, że nie zauważył problemu tzw. sieciowania lokalnych stacji radiowych, niemniej jednak umknęły jego uwadze przyczyny i konsekwencje tego zjawiska. Można zatem wysunąć wniosek, że zarówno lokalna radiofonia, jak i telewizja opiera swój byt na nadzwyczaj kruchych materialnych podstawach. Sieciowanie lokalnych stacji radiowych uniformizuje ich zawartość. Stacje przybierają przede wszystkim charakter muzyczny, a to pozbawia je najistotniejszego waloru, jakim w przypadku analizowanych mediów jest właśnie lokalność.

W tomie *Polskie media lokalne* zamieszczano też artykuły traktujące o ekonomicznych, socjologicznych, politologicznych i językowych właściwościach mediów lokalnych. Ujmując rzecz w pewnym uproszczeniu, stwierdzić można, że niemal wszyscy autorzy podejmujący tę tematykę dostrzegają nadzwyczaj istotną rolę tych mediów. Już sama obecność na rynku mediów lokalnych świadczy o intelektualnym pobudzeniu tzw. prowincji. Media lokalne pełnią funkcje integracyjne, kulturotwórcze, a niekiedy edukacyjne. Są istotnym uzupełnieniem ogólnopolskiego obiegu informacji, a niekiedy upowszechniają unikalne informacje pomijane w prasie ogólnopolskiej. Pisali o tym m.in.: Edward Chudziński, Marian Gierula i Stanisław Michalczyk.

Z oczywistych względów w krakowskiej publikacji znalazły się artykuły, w których zaprezentowano małopolskie i podkarpackie media lokalne. Ich autorami byli Stanisław Ignacy Fiut, Rafał Polak i Władysław Marek Kolasa. Brak tekstów o innych regionach rekompensuje w pewnym stopniu wspomniana już Bibliografia przygotowana przez Władysława Marka Kolasę. Zawarto w niej bowiem zbiór ważniejszych prac charakteryzujących media lokalne niemal wszystkich polskich regionów, miast i powiatów. Bibliografia ta może być ciekawym materiałem do dalszych analiz. Z jednej strony dokumentuje ona aktywność mediów lokalnych, z drugiej zaś prezentuje mapę współczesnego polskiego prasoznawstwa. Już nawet powierzchowna jej analiza wykazuje, że są obecnie w Polsce regiony, gdzie media lokalne zostały

dokładnie zarejestrowane i gruntownie przebadane; ale i takie, które są swoistą „białą plamą” na polskiej mapie prasoznawczej.

Polskie media lokalne są zatem publikacją ciekawą i pożyteczną. Książka ta z jednej strony – na ile to tylko było możliwe – prezentuje aktualny stan zjawiska, z drugiej zaś rejestruje badania, które są nad nimi prowadzone. Z publikacji wynika ponadto, że wiele już w tej materii zrobiono, ale też niektóre aspekty badań nad współczesnymi polskimi mediami lokalnymi są dopiero w początkowej fazie.

Tomasz Mielczarek